

A kutyák rendészeti–kriminalisztikai célú alkalmazásának kezdetei Magyarországon

The Beginnings of the Use of Dogs for Law Enforcement and Forensic Purposes in Hungary

Ibolya Tibor

Prof. Dr., LL.M., büntetőjogi legfőbb ügyész helyettes, címzetes egyetemi tanár

Legfőbb Ügyészség

Károli Gáspár Református Egyetem,

Állam- és Jogtudományi Kar

bluh@mku.hu

Magyar
Tudományok
Akadémia

Absztrakt

Cél: A tanulmány bemutatja a kutyák rendészeti–kriminalisztikai alkalmazásának kezdeteit Magyarországon, amely az Osztrák–Magyar Monarchiában elsősorban csendőrségi és rendőrségi tisztviselők magán érdeklődéséből fejlődött ki.

Módszertan: Jelen tanulmány a témával kapcsolatos szakirodalom, korabeli híradások elemzése alapján, elsődlegesen a rendszettörténeti kutatások módszertani eszközeivel készült.

Megállapítások: A magyar csendőrök és rendőrök az országban több helyen, eleinte egymástól teljesen függetlenül, német és osztrák minták alapján kezdtek a kutyák rendészeti és kriminalisztikai lehetőségeivel foglalkozni, amely közvetlenül az első világháború előtt már az intézményesítés előtt állt, és azt csak az első világháború akadályozta meg.

Érték: Az Osztrák–Magyar Monarchia rendészeti–kriminalisztikai tevékenységével kapcsolatos kutatások és megállapítások száma elenyésző, ezért minden, a témával kapcsolatos információ gazdagítja a korszakról alkotott ismereteinket. A cikk további értéke az újszerűségét jelenti, melyben egy vezető ügyész szempontjából ismerjük meg a szakterület sajátosságát.

Kulcsszavak: Osztrák–Magyar Monarchia, nyomozás, rendőrkutya, nyomozókutya

A szerző a kéziratot magyar nyelven nyújtotta be. Benyújtás: 2025.01.07. Átdolgozás: 2025.01.24.
Elfogadás: 2025.01.29.

Abstract

Aim: The paper describes the beginnings of the use of dogs in law enforcement and criminal investigation in Hungary, which developed in the Austro-Hungarian Monarchy mainly from the private interest of gendarmerie and police officers.

Methodology: The present study is based on the literature on the subject, contemporary news reports and analysis, primarily using the methodological tools of legal history research.

Findings: Hungarian gendarmes and police officers in several places in the country, at first completely independently of each other, began to deal with the law enforcement and criminalistics possibilities of dogs, based on German and Austrian models, which was already on the verge of institutionalization immediately before the First World War and was only prevented by the First World War.

Value: The number of researches and findings on the law enforcement and criminalistics activities of the Austro-Hungarian Monarchy is negligible, so any information on the subject will enrich our knowledge of the period.

Keywords: Austro-Hungarian Monarchy, investigation, police dog, detective dog

A kutyák kriminalisztikai célú felhasználásának két fő területe, a nyomkövetés és a szagazonosítás, egyaránt a kutyák különleges tulajdonságán, az emberétől nagymértékben eltérő szagfelismerő képességük kifinomultságán alapszik. Ez a képesség azonban önmagában semmit sem ér, mivel akármilyen „jó orrú” kutya sem tudna önmagától nyomkövetést, szagazonosítást végezni, hulla, kábítószer- vagy robbanóanyag- stb. keresést végrehajtani. Ezen feladatok elvégzéséhez mindenképpen alapos kiképzés szükségeltetik, amely során az ember tanítja meg a feladatra alkalmas kutyát – hisz nem minden kutyafajta, minden egyede alkalmas erre –, hogyan hasznosítsa különleges képességét. A kiképzés az embertől is nagyfokú odafigyelést igényel, amelyben a szakértelem mellett a türelem a másik főszereplő, hisz a kiképző türelmetlensége akár egy tehetséges kutya elvesztését is jelentheti a tevékenység számára. Tehát a képzés is és a későbbi „éles” feladatvégrehajtás is (ami a kutya számára tulajdonképpen „játék”) az állat és az ember együttműködésén alapszik, ahol a felelősség természetesen mindig az emberé, ezért van óriási jelentősége a kutyakiképző személyének.

Magyarországon a „rendőrkutya” vagy „nyomozókutya” szó hallatán az emberek többségének az 1970-es évek elején Szamos Rudolf tollából megjelent Kántor regények (Szamos, 1970), majd az azokból készült, az utcákat elnéptelenítő és óriási sikert arató tévésorozat nyomán a Kántor nevű – a valóságban is létezett – németjuhász nyomozókutya jut az eszébe. A valóságban Kántor

és gazdája Tóth Tibor rendőr – akinek a könyvben és a sorozatban is használt „Csupati” becenevét az író találta ki – a szocialista időszakban először 1953-ban, kísérleti jelleggel megszervezett kutyakiképző program résztvevőiként találtak egymásra, majd 1953 és 1964 között a Vas megyei Rendőr-főkapitányság állományában valóban rendkívül eredményesen dolgoztak különböző bűnügyek felderítésén, amelyeknek a többsége bolti lopás és betörés volt. Ennek során 78 000 km-t tettek meg, 278 alkalommal kutattak fel sikeresen elkövetőket és 1,2 millió forintot szereztek vissza a jogos tulajdonosaiknak ([URL1](#)). A népszerű színészeket felsorakoztató tévésorozat a szórakoztatás mellett bizonyára a rendőrség toborzó filmjeként is működött, de azt is elhitette a laikus közönséggel, hogy a kutyák kriminalisztikai célú felhasználása a szocialista rendvédelem vívmánya. Való igaz, a filmben egyébként még nem bemutatott, máig sikerrel alkalmazott szagkonzerválás – a szagnyom akár évekkel későbbi felismertetésére alkalmas módon történő raktározása – az akkori Német Demokratikus Köztársaságból 1974-ben átvett és továbbfejlesztett módszeren alapult (Pető, 1980), de a kutyák rendőri munkában történő magyarországi felhasználásának kezdete jóval korábbi. Bár egy, már a „demokratikus” rendőrség idejében megjelent cikk azt az 1920-as évek közepére teszi (Sz. n., 1949), a valóságban az már az Osztrák–Magyar Monarchia idejében – ráadásul több helyen is – megkezdődött.

A folyamat bizonyosan spontán módon indult, a kutyát tartó-kedvelő csendőrök, rendőrök személyes érdeklődésén és a kutya ősi „rendészeti” funkcióján az őrzés-védelemre alapult, a személyes tulajdonban lévő kutyák házörzőként vigyáztak a vidéki őrszobákra, amit a szolgálati szabályzat is kifejezetten megengedett. A járőröző csendőrök – akikre akkoriban fejenként például Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyében átlagosan 1923 lakos és 26,66 km² ellenőrzés alá vont terület jutott (Preszly, 1926) – előszeretettel vitték magukkal négy lábú segítséget. Egy 1908-as újsághír szerint egy csendőr és a kutyája közösen mentettek ki egy füsttől elájult asszonyt az égő házból Szerednye községben (Csendőrségi Lapok, 1908). A csendőrök egyébként elvileg nem vihetek volna magukkal járőrbe kutyát, az 1909-ben Bécsben megalakult Osztrák–Magyar Rendőrkutya Egyesület elnöke egyik céljaként pont azt jelölte meg, hogy a csendőrség szolgálati szabályzatának ezt tiltó rendelkezését eltöröljék (Népszava, 1909). Ugyanakkor a magyar királyi csendőrség már 1898-ban adott ki olyan nyomtatásban is megjelent utasítást (Útmutatás, 1898), amely a csendőrségi szolgálati célokra alkalmazandó kutyáinak betanításáról szólt, aminek az lehetett az előzménye, hogy a pozitív nemzetközi (elsősorban német) minták után a magyar csendőrség 1897-ben hivatalosan is engedélyezte, hogy az erdélyi-román határ egyik csendőrőrsén kutyát alkalmazzanak (Nagy, 1911). Az utasítás egyik szerzője (Matékovits Lajos százados és Sándor László főhadnagy

mellett) Panajott Sándor csendőr alezredes volt, aki később vezérőrnagyi rangban a magyar királyi csendőrség szemlélője (főparancsnoka) lett és 1909-ben (már nyugdíjasként) az Osztrák–Magyar Rendőrkutya Egyesület alelnökévé is megválasztották. Egyértelműen Panajott Sándor a magyar rendőrkutya ügy atyja, aki a csendőrségi kezdetekről 1909-ben külön (német nyelvű) cikket is megjelentetett az Osztrák–Magyar Rendőrkutya Egyesület lapjában (Der Polizeihund, 1909). Ő jegyezte fordítóként a téma első magyarul megjelent, szépen illusztrált szakkönyvét is (Konrad, 1911), amit 1911-ben adtak ki. Sikerére jellemző, hogy több kiadást megért, kutyabarát csendőrtisztek azt országszerte azzal terjesztették, hogy a könyvből befolyt összeget egy magyar rendőrkutya egyesület céljaira fordítják (Losonci Újság, 1911). Szintén az osztrák–magyar egyesület rendezésében volt az első magyarországi rendőrkutya verseny is 1911. június 11-én Pozsonyban, amelynek elnöke Panajott Sándor, bírása pedig az a Konrad Most porosz rendőrbiztos volt, akinek a könyvét Panajott fordította magyarra. A helyszín bizonyára nem volt véletlen, hisz Pozsonyban dolgozott az a Lehner József detektív, aki már az Osztrák–Magyar Rendőrkutya Egyesület 1909-ben tartott alakuló ülésén is előadást tartott saját, még 1907-ben vásárolt Luna nevű kutyájának nyomozati sikereiről (Sz. n., 1909).¹ A Pozsonyban versenyző 13 kutya közül csak kettő volt magyarországi, de nagy valószínűséggel ezek sem magyar kennelből származtak. A rendezvény inkább volt a rendőrkutya ügyet népszerűsítő bemutató, mint verseny, ügyes ötlettel a kiképzett és kiképzetlen kutyáknak ugyanazon feladatokat kellett végrehajtaniuk, így a látványos különbség önmagában meggyőző erővel bírt (Nagy, 1911).

A csendőrség úttörő szerepét jól magyarázza az a tény, hogy az országosan szervezett állami csendőrséggel szemben a rendőrség Magyarországon – Budapestet kivéve – önkormányzati jellegű szervezet volt, így „kutyakérdésben” sem történhetett központi intézkedés. Az érdeklődő rendőrök – az országban több helyen is – egymástól függetlenül, öntevékenyen kezdtek a kérdés tanulmányozásába, hisz a példaként szolgáló német és osztrák rendőrségekkel ápoltság kiváló szakmai kapcsolat és a kölcsönös látogatások révén az információk áramlása zavartalan volt. A főváros ebből a szempontból is kivételezett helyzettel bírt, így az első „kutyás” rendőrök közül – akik a saját költségükre vásárolták ilyen célra szánt kutyáikat – több is Budapesten szolgált. Közéjük tartozott Sajó Sándor VII. kerületi (majd később újpesti) rendőrkapitány, aki a Magyar Ebbenérsztők és Ebbkedvelők Országos Egyesületének alelnöke is volt. Sajó első rendőrkutyáját – Holmes-t – Drezdából, egy ottani kiképző telepről hozatta (Pesti

1 A Népszava Lehner keresztnévét hibásan, Györgynek írta, a detektívet azonban Lehner Józsefnek hívták.

Hírlap, 1907). Második kutyája, ahogy megérkezett Budapestre, még a Nyugati pályaudvarról megszökött, ami gúnyos és kárörvendő cikk közlésére ösztönözte azt a Népszavát, ami Sajót a munkásmozgalom elleni fellépései miatt már többször is támadta (Sz. n., 1908).² Harmadik kutyája – a Hamburgból származó németjuhász Lux – azonban a korabeli Budapest egyik szenzációja lett, „kutyacelebként” rendszeresen írtak róla a lapok, nem csak kutyakiállításokon, de még a Vígyszínház egyik előadásában is szerepelt (Magyar Színpad, 1910). Rendőrakutyaként már korántsem volt ilyen sikeres, egy későbbi szakcikk szerint pályafutása során olyannyira nem produkált eredményeket, hogy „*talán nem is rendőrkutya volt*” (Gegus, 1917). Ez annál is inkább elképzelhető, mert ebben a kezdeti korszakban a városi ember számára a „rendőrkutya” szó ket-tős jelentéssel bírt, gyakran csak a házörzésre használt, többnyire németjuhász kutyát jelentette. Az ilyen kutyák kereskedésével akár kiképezve, akár kiképzés nélkül több cég is foglalkozott, de ezeknek valójában semmi köze sem volt a csendőrök, rendőrök által – már a nyomozásokhoz is felhasználta – kutyákhoz, ezért minden ezzel kapcsolatos híradást kétséggel kell kezelnünk.³

A valódi rendőrkutyákkal szemben a múlt század elején – a versenyleírásokból is tudhatóan – már igen komoly, három fő csomópont köré szervezett követel-ményrendszert támasztottak. Az engedelmesség és fegyelem körében a kutya-nak tudnia kellett parancsra lefeküdni, hívásra jönni, leülni, ülő helyzetből le-feküdni, parancsra ugatni, pórázon tartva a vezetőt mindig baloldalon követni, a vezetőt szabadon kíséni, eldobott tárgyat visszahozni, tárgyat idegenekkel szemben megvédeni, idegen kézből ételt el nem fogadni, 120 cm-es élősvényt átugrani, 225 cm-es akadályt átmászni. A szimatmunka keretében a kutyának egy versenyen képesnek kellett lennie idegentől származó fél órán belüli szag-nyom póráz nélkül 600–800 méteren keresztüli követésére,⁴ míg a „tettessel” szemben tudnia kellett őt őrizni, kíséni, menekülése esetén elfogni, parancs-ra elengedni, gazdáját támadás esetén megvédeni, beleértve a löfegyver fel-ismerését és a lövés hangjától való félelem legyűrését is (Pécsi Napló, 1912).

A Budapest Államrendőrség detektív testületének egyik legszínesebb egyé-nisége Bialoskursky Géza⁵ szintén az elsők között, 1910–1911 körül kezdett

2 A humorosnak szánt cikk szerint, ha a kutya nem hagyja magát elfogni, akkor okosabb, mint a detektí-vek, ha pedig mégis elfogják, akkor alkalmatlan arra a munkára, amire szánták.

3 Ilyen volt például az Ernyes (2019) által említett Dunaparti Rendőrkutya Telep nevű cég is. A „rendőrkutya” szónak a „házörző” szinonimájaként történő használatát bizonyítja Dorning Henrik is, amikor hollandiai útbeszámolójában arról ír, hogy „rendőrkutyát pedig nem láttam a kertekben” (Dorning, 1911).

4 24–36 órával a bűncselekmény elkövetése után egy kiképzett rendőrkutya már akkor is képes volt a szagnyomot 25–30 km-en keresztül követni.

5 Bialoskursky-ról bővebben (Ibolya, 2024).

Budapesten – német mintára, a wiesbadeni rendőrség vezetőjének látogatása után, nagy valószínűséggel Krecsányi Kálmán detektívfőnök kérésére – bűnügyi célokra kutyákat kiképezni (Krecsányi, 1912). Bialoskursky használt kutyákat egyrészt bűnözők elfogásánál (Friss Újság, 1912), másrészt szagnyom követésére (Budapesti Hírlap, 1911), sőt egy időben ilyen célokra tenyésztette is azokat (Dunántúl, 1914), de ez valószínűleg inkább hobbi és kikapcsolódás, valamint jövedelemforrás volt a számára, mint komoly tevékenység. A fentebbi követelményeknek Sajó Sándor rendőrkapitány híres Lux kutyája biztosan nem, Bialoskursky Géza detektív kutyái pedig nem tudni, hogy mindenben megfeleltek-e, de legalább róluk konkrét eredményeket is közöltek a lapok. Az is tudható, hogy a korszak egyik legnagyobb port kavaró gyilkossági ügyében, az 1914. január 9-én elkövetett úgynevezett Mágna Elza ügyben a detektívek vezetője Nagy Károly hozatott kutyát a holttest megtalálásának Duna-parti helyszínére, de az nem járt sikerrel.⁶ Ez volt egyébként általánosságban is elmondható az első világháború kitöréséig a budapesti rendőrség kutyákkal kapcsolatos tevékenységéről, ahogy azt a Magyar Ebtenyésztők Országos Egyesületének elnökhelyettese, Gegus Dániel – a korszak jó nevű rendőrtisztje – is kifejtette egy 1916-ban tartott és később nyomtatásban is megjelent előadásában (Gegus, 1917). Az, hogy az országban mégis megindult az ezzel kapcsolatos komolyabb előkészítő munka, jobbra vidéki rendőrtisztviselők érdeme.

Közülük meg kell említeni Bach Károly eszéki detektívfőnököt, aki tagja volt az Osztrák–Magyar Rendőrkutya Egyesületnek, és Bécsben maga is elvégzett egy kutyakiképző tanfolyamot. Bach igyekezett a tudását a gyakorlatban is érvényesíteni, konkrétan tudható, hogy emberölési ügyben is használt kutyát, amikor is a kutya a helyszínről a közeli kisváros vasútállomásához vezette a nyomozókat, amiből ők talán azt a nem megalapozatlan következtetést vonták le, hogy az elkövetők valószínűen vonattal távoztak (Pécsi Napló, 1913). Bach 1912. június 11-i kezdéssel Eszéken – először a Magyar Királyság területén⁷ – rendőrkutya tanfolyamot szervezett, amelyen az eszéki és pécsi rendőrségek tavasszal vásárolt kutyáit képezték ki, azonban a tanfolyamot félbe kellett szakítani a kutyák járványos megbetegedése miatt, ami több kutya elhullását is okozta. A járvány után a tanfolyamot befejezték, és a záró, 1912. szeptember 15-én tartott bemutatóra és versenyre Bécsből, Zágrárból, Esztergomból és a türingiai Gehrenből is hoztak kutyákat, ami összefüggésben állhatott azzal, hogy az újonnan kiképzett kutyákat Türingiából vásárolták (Bűnügyi Szemle,

6 Az más kérdés, hogy a kutya indítása a helyszín jellege miatt – a holttestet meztelenül, egy vesszőkosárban félig a Dunában, téli, latyakos, vizes környezetben találták meg – eleve nem kecsgetett komoly eredménnyel (Pesti Napló, 1914).

7 Eszék a Magyar Királyságon belül, de már akkor is Szlavóniához tartozott.

1912). A pécsiek még 1912 tavaszán rendelték Tübingiából két dobermannt, amelyek közül az egyik a város tulajdonába került, a másikat pedig költségkímélési okokból Schmidt Boldizsár rendőrkapitány⁸ vásárolta meg, ráadásul Kenedi Géza rendőrfogalmazónak szintén volt egy erre a célra korábban vásárolt saját kutyája (Pécsi Ujlap, 1912). Az eszéki tanfolyamra a rendőrség kutyáját – Szepit – küldték el a vezetőjével Kovács József rendőrőrzetítővel együtt, ahol tisztességesen helyt álltak, s a rendőrt a pécsi ebkedvelők hálából meg is lepték egy ezüsfogantyús sétapálcával (Pécsi Napló, 1912). Szepi hamarosan hírnévre tett szert az újságolvasó közönség körében, lopásokban és betörésekben szerzett nyomozási sikereiről (és kudarcairól) beszámoltak a lapok, a pécsi rendőrségnek és az ott dolgozó rendőrtisztviselőknek 1914-ben pedig már őt kutyája volt, amelyeket Szepivel együtt képeztek (Pécsi Ujlap, 1914).

Az eszéki tanfolyam zárásaként tartott bemutatóra és versenyre Esztergomból az ottani rendőrfőkapitány, a téma iránt szintén komolyan érdeklődő Peterdy Kálmán is küldött két, akkorra már kiképzett kutyát. Peterdy komoly közigazgatási múlttal (korábban szolgabíróként és főszolgabíróként is dolgozott) lett 1909-ben Esztergom rendőrfőkapitánya. Panajott Sándor mellett ő volt a legmagasabb beosztású „kutyabarát” rendvédelmi szakember, ráadásul Panajottal ellentétben még aktív szolgálatban állt, szakértelmét, befolyását és társadalmi kapcsolatait is bevetette az ügy érdekében, így alappal tekinthetjük őt a hazai rendőrkutya ügy másik apostolának. Peterdy az 1907-ben alakult Magyarországi Rendőrtisztviselők Országos Egyesületének – mely fő feladatának az egységes állami rendőrség létrehozásának elősegítését tartotta – 1912-es kassai kongresszusán saját, Iserlohnban vásárolt (Felvidéki Újság, 1912), Princ nevű németjuhász kutyájával összegyűjtött tapasztalatai alapján tartott előadást a kutyák közbiztonsági hasznosságáról, majd még az év őszén Bécsbe utazott egy nemzetközi rendőrkutya versenyt megtekinteni és tenyészállatokat vásárolni (Esztergom és Vidéke, 1912). Peterdy tudatosan készült a magyarországi rendőrkutyaképzés és -tenyésztés beindítására, emiatt kapcsolatban állt Panajottal is, aki még 1912 év tavaszán négy kutyát küldetett neki a rimaszombati és putnoki csendőrsőkről, ezek egyikét és Princet nevezte be az eszéki versenyre. Meglévő kutyái mellé Bécsben további hatot (két apa- és négy anyaállatot) vásárolt, és már 1912 őszén megkezdte egy negyven kutya befogadására alkalmas kennelet építését is (Esztergom és Vidéke, 1912). A bécsi kirándulásnak más célja is lehetett, tapasztalatszerzésül szolgált az akkor már minden bizonnyal elhatározott 1913. évi nagy esztergomi rendőrkutya versenyhez és bemutatóhoz. Még

8 Pécs város rendőrségének ebben az időben Oberhammer Antal rendőrfőkapitány volt a vezetője, a rendőrkapitányi rang Pécsen nem első számú parancsnokot jelentett.

a verseny lebonyolítása előtt 1913 májusában Budapesten megalakult a Magyarországi Rendőr- és Védőkutya Egyesület, melynek Peterdy diplomáciai érzékének köszönhetően nem ő, hanem az Esztergom vármegyei főispán lett az elnöke, Peterdy Károly és Gegus Dániel társelnökök lettek. Az egyesületet – melynek megalakulása évében már 44 tagja volt, köztük olyan régi kutyabarát rendőrökkel, mint például Sajó Sándor (Vadászat és Állatvilág, 1913) – ügyvezetőként valójában Peterdy vezette, az érdeklődők hozzá fordulhattak bővebb felvilágosításért (Pesti Napló, 1913). Az egyesület egyik fő célkitűzése idomítóiskolák felállításának és azok irányításának felügyelete volt, ezek közül az elsőt pedig Peterdy Esztergomban tervezte beindítani. Ez gyakorlatilag azt jelentette, hogy – figyelemmel az állami rendőrség létrehozásának ekkor már többszörösen kinyilvánított szándékára – Esztergom lett volna az első állami rendőrkutya kiképző központ Magyarországon.

Ennek érdekében szervezte meg Peterdy az esztergomi versenyt és bemutatót is, szándékosan 1913. július 13–14-ére időzítve, amely időben egybeesett a Magyarországi Rendőrtisztviselők Országos Egyesületének éves közgyűlésével, melyet Győrben tartottak. Ez jó alkalom volt arra, hogy a közgyűlés résztvevői hajós kirándulás keretében látogassanak el Esztergomba a kutyaverseny megtekintésére és Peterdy előadásának meghallgatására, amelynek címe *A védő- és rendőrkutya a nyomozásban* volt. A rendőrtisztviselők egyesületének közgyűlése így egymást követő években kétszer is halhatott Peterdytől a témáról, ami a közgyűléseken elhangzott előadások tematikáját tekintve korábban csak a rendőrség államosításának szükségességénél merült fel. Az esztergomi Prímás-szigeten rendezett versenynek és a bemutatónak nagy sikere és jó sajtója volt, hisz az 1911-ben tartott pozsonyi bemutatóról az újságok még alig írtak, az 1913-as esztergomi versenyről azonban nagy terjedelemben és képes tudósításokban is beszámoltak (Érdekes Újság, 1913). Az esemény fényét emelte, hogy a rendőrkongresszus résztvevői mellett egy sor előkelő vendég is megjelent (például József főherceg, aki másfél órán keresztül nézte a versenyt), és díjakat ajánlott fel a belügyi és a földművelésügyi miniszter is. A verseny – amelyen Bach Károly észéki detektívfelügyelő kutyái taroltak, elhozva az I. III. és IV. díjat (Esztergom, 1913) – a rendőrkutya-ügy népszerűsítése mellett jó üzlet is volt, az esztergomi kennelt immár a Magyarországi Rendőr- és Védőkutya Egyesület tenyésztőtelepeként reklámozták, ahol „*állandóan kaphatók törzskönyvezett rendőr és házőrző kutyák kölykei esetleg felnőtt példányok is*” (Vadászat és Állatvilág, 1913).

Peterdy erőfeszítései és lobbitevékenysége lassan célba ért. A rendőrtisztviselők közgyűlésén és a kutyabemutatón a belügyminisztériumot képviselő legmagasabb rangú meghívott vendég Pekáry Ferenc minisztériumi osztálytanácsos,

az Államrendészeti Főosztály vezetője volt. Pekáry korának kimagasló tudású és felkészültségű rendőrtisztviselőjeként – korábban mint budapesti rendőrfőkapitány-helyettes – már bizonyította a korszerű kriminalisztika iránti érdeklődését, ő keltette életre a rendőrtisztviselők tudományos és jogi ismereteit bővítő, úgynevezett Bűnügyi Értekezletet, és neki köszönhetjük a daktiloszkópia, sőt áttételesen az országos bűnügyi nyilvántartás magyarországi bevezetését is (Esztergom és Vidéke, 1914). Pekáry – akit 1912-ben az egységes állami rendőrségről szóló törvényjavaslat előkészítése érdekében helyeztek át a Belügyminisztériumba – érdeklődéssel figyelte Peterdy elméleti és gyakorlati munkásságát. Megjelent a Magyarországi Rendőr- és Védőkutya Egyesület első közgyűlésén is 1913 októberében, és nagy valószínűséggel a Belügyminisztériumból támogatva Peterdy elképzeléseit. Az biztos, hogy 1914. április 22-én, egy a csendőrség vezetőiből és belügyminisztériumi tisztviselőkből álló bizottság megsemmisítette Peterdy kutyatelepét és azt továbbfejlesztésre feltétlenül alkalmasnak ítélte azaz, hogy amennyiben a belügyminiszter is egyetért, úgy országos kutyaidomító iskola kerülne ott felállításra (Esztergom és Vidéke, 1914). Ezután a Magyarországi Rendőrtisztviselők Országos Egyesületének Szatmárnémetiben tartott 1914. évi közgyűlésén már nem Peterdy, hanem helyettese Csernák Béla tartott előadást a rendőrkutyákról (immár harmadik egymást követő évben!), amelyre válaszul a kormány képviselőjében jelenlévő Pekáry Ferenc azzal a jó hírrel örvendeztetette meg a kongresszus résztvevőit, hogy a belügyminiszter elrendelte egy kísérleti kutyaképző tanfolyam felállítását Esztergomban (Esztergom és Vidéke, 1914). A pár napon belül nyomtatásban is megjelent belügyminiszteri körrendelet szerint a tanfolyam 1914. szeptember 1-jén indult volna a Magyarországi Rendőr- és Védőkutya Egyesület vezetőinek irányításával, annak a német rendőrtisztnek a vezetésével, aki az előző évi nagy verseny és bemutató zsűrizését is végezte. A belügyminiszter felhívta a törvényhatóságokat arra, hogy lehetőség szerint egy, vagy akár több rendőr altisztet is küldjenek el a hat-hetesre tervezett tanfolyamra, amelyhez a kutyákat a németektől központilag kívánták beszerezni. A kutyákat a város vagy a vármegye a tanfolyam végzetével megtarthatta volna (Pécsi Ujlap, 1914).

Csernák Béla előadása és Pekáry Ferenc tájékoztatása 1914. június 28-án hangzott el Szatmárnémetiben. Aznap délelőtt Szarajevóban Gavrilo Princip meggyilkolta Ferenc Ferdinánd trónörökösét és feleségét, a hír kora délután jutott el a kongresszus résztvevőikhez. A kétnaposra tervezett rendezvény már aznap véget ért, este szinte mindenki hazautazott az állomáshelyére. A rendőrkutya tanfolyam tervezett szeptemberi kezdetére az Osztrák–Magyar Monarchia már hadban állt, a tanfolyam – ahogy a rendőrség államosítása is – elmaradt. Peterdy Kálmán nem maradt Esztergomban, 1915-ben Pozsony város

rendőr-főkapitányává nevezték ki (Városok Lapja, 1915), ahonnan a világháború és a forradalmak után, Pozsony cseh uralom alá kerülése miatt tért vissza Budapestre. 1921. május 26-án – miután két elődje is lemondott – Horthy Miklós kinevezte az immár egységesen megszervezett, az országot hét rendőri kerületre osztó állami rendőrségen belül az I. számú, úgynevezett budapestvidéki kerület főkapitányának (Budapesti Közlöny, 1921). A belügyi kormányzat már 1920 nyarán újsághirdetésben keresett egy újonnan felállítandó idomító és tenyésztő céljára kutyákat (Az Ujság, 1920), 1921 júliusában Budapesten, a Ferenc József laktanyában indult első állami rendőrségi⁹ rendőrkutya tanfolyam – mely magyar fajtákat, komondort, kuvaszt, pulit és pumit szándékozott rendőrkutyává nevelni – irányításával pedig őt bízták meg (Budapesti Hírlap, 1921). Tevékenységét nem tudta sokáig folytatni, hamarosan súlyosan megbetegedett és 1922. november 17-én, 55 éves korában meghalt (Magyarország, 1922). A Kerepesi úti temetőben 1926-ban átadott, a rendőrség által adományozott síremlékén életnagyságú, egyenruhás alakja lábainál lehajtott fejjel szomorkodó rendőrkutya emlékezteti a látogatókat a kutya és az ember örök barátságára.¹⁰

Felhasznált irodalom

- Anti Cs. L. (2011). A modern állami rendőrség apostola. Dr. Zebegnyői Pekáry Ferenc (1859-1925). In Szomor S. (Szerk.), *Jubileumi emlékalbum a 125 éve alakult Budapesti Detektívtestület tiszteletére. Szemelvények az állami büntetőrendészet történetéből* (pp. 199-205). Országos Rendőr-főkapitányság.
- Az Ujság. 1920. június 27.
- Budapesti Hírlap. 1911. január 20.
- Budapesti Hírlap. 1921. július 10.
- Budapesti Közlöny. 1921. június 9.
- Bűnügyi Szemle. 1912. október 15.
- Csendőrségi Lapok. 1908. október 25.
- Der Polizeihund. Wien, 1909. Nr. 1.
- Dorning H. (1911). Útban. *Közbiztonság*, 11(19), 588-589.
- Dunántúl. 1914. június 18.
- Érdekes Újság. 1913. július 27.

9 Körülbelül ebben az időben indult a kutyakiképzés a csendőrség gödöllői telepén is.

10 A síremlék súlyosan megrongálódott, a szobor feje hiányzik.

- Ernyes M. (2009). Szilánkok a rendőrakutyaképzés történetéből. In Parádi J. (Szerk.), *Emlékkönyv Keserű István születésének 90. évfordulója tiszteletére* (pp. 57-89). Magyar Rendvédelemtörténeti Társaság. <https://doi.org/10.31626/HU-EISSN2530094X.VIITOM.57-84.p>
- Esztergom és Vidéke. 1912. november 10.
- Esztergom és Vidéke. 1912. november 17.
- Esztergom és Vidéke. 1912. szeptember 25.
- Esztergom és Vidéke. 1914. április 26.
- Esztergom és Vidéke. 1914. július 9.
- Esztergom. 1913. július 20.
- Felvidéki Újság. 1912. június 11.
- Friss Újság. 1912. április 23.
- Gegus D. (1917). A kutya, mint rendőr. *A Természet*, 1-2, 7-21.
- Ibolya T. (2024). Detektív arcképvázlatok egy tabló ürügyén. *Belügyi Szemle*, 72(10), 1785-1798. <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2024.v72.i10.pp1785-1798>
- K. Nagy S. (1911). *Az ember és a kutya*. Harmadik bővített kiadás. Országos Állatvédő Egyesület.
- Kondrad M. (1911). *Vezérfonal a rendőr- és védőkutya idomításához lélektani bizonyítékokkal*. Franklin Társulat Nyomdája.
- Krecsányi K. (1912). Detektívek figyelésén. *Tolnai Világlapja*, 01.14., 148-151.
- Losonci Újság. 1911. december 7.
- Magyar Színpad. 1910. április 17.
- Magyarság. 1922. november 18.
- Népszava. 1908. február 25.
- Népszava. 1909. április 13.
- Pécsi Napló. 1912. szeptember 17.
- Pécsi Napló. 1912. szeptember 19.
- Pécsi Napló. 1913. június 19.
- Pécsi Ujlap. 1912. június 4.
- Pécsi Ujlap. 1914. április 16.
- Pécsi Ujlap. 1914. július 12.
- Pesti Hírlap. 1907. december 25.
- Pesti Napló. 1913. május 30.
- Pesti Napló. 1914. február 8.
- Pető G. P. (1980). Fehérköpenyes nyomozók. *Népszabadság*, 07.18., 6.
- Preszly L. (1926). *A csendőrség úttörői*. Budapesti Hírlap Nyomdája.
- Sz. n. (1898). *Útmutatás a csendőrségi szolgálati czélokra alkalmazandó kutyák beoktatásához*. Német írók nyomán összeállították és a csendőrség céljainak megfelelőleg átdolgozták Sándor László főhadnagy, Matékovits Lajos százados, és Panajott Sándor alezredes. Székesfehérvár.
- Sz. n. (1908). Népszava. 1908. február 25.
- Sz. n. (1909). Népszava. 1909. április 13.

Sz. n. (1914). Pesti Napló.

Sz. n. (1949). Rendőrakutyák. *Magyar Rendőr Kalendárium*a, 139-140.

Szamos R. (1970). *Kántor nyomoz*. Zrínyi Katonai Kiadó.

Szamos R. (1972). *Kántor a nagyvárosban*. Zrínyi Katonai Kiadó.

Vadászat és Állatvilág. 1913. december 1.

Vadászat és Állatvilág. 1913. október 1.

Városok lapja. 1915. május 29.

A cikkben szereplő online hivatkozás

URL1: László E. (2020). *Kántor: a leghíresebb magyar rendőrakutya története*. <https://www.azenkutyam.hu/élet/kantor-a-rendorkutya/>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Ibolya T. (2025). A kutya rendészeti–kriminalisztikai célú alkalmazásának kezdetei Magyarországon. *Belügyi Szemle*, 73(4), 737–748. <https://doi.org/10.38146/BSZ-AJIA.2025.v73.i4.pp737-748>

Nyilatkozatok

Összeférhetetlenség

A szerző nem jelentett összeférhetetlenséget.

Finanszírozás

A szerző nem kapott pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Jelen cikkhez nem kapcsolódik adatkészlet.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

Jelen cikk a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY NC-ND 2.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.0/>) feltételei szerint publikált Open Access közlemény, melynek szellemében a cikk bármilyen médiumban szabadon felhasználható, megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző és a közlés helye, illetve a CC License linkje feltüntetésre kerülnek.

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője Ibolya Tibor, aki a bluh@mku.hu e-mail címen érhető el.